

Salær til besvær

Nina Langfeldt
samfunnsviter med klienterfaring

Kan staten ivareta barn og foreldres rettssikkerhet bedre enn rettshjelpsindustrien?
Et forslag til en annerledes bistandsordning.

Mediedebatten om salærsatsene går fra psykologers og advokaters side nokså ensidig ut på at salærsatsene må heves for at man skal kunne gjøre en tilfredsstillende jobb. Psykologspesialist og sakkyndig Ragnhild Pettersen m. fl. er blant dem som hevder at barn og foreldres rettssikkerhet vil bli bedre ivaretatt med økte salærsatser.

La meg få lov til å komme med noen refleksjoner omkring slike påstander. Fordi staten neppe vil ønske et rettssystem der privat part seirer i mer enn noen få prosent av det totale antall saker mot staten, vil økte salærsatser neppe bidra til vesentlig bedre rettssikkerhet for lille Ole, Nina eller foreldrene deres, slik psykolog Ragnhild Pettersen med flere mener. Om sakkyndige psykologer fortjener et samvittighetstillegg for belastningen med å ha rollen som «bøddel» i saker der de for eksempel konkluderer med tvungen omsorgsovertakelse av et barn, tvangsadopsjon eller varig plassering av barn i fosterhjem, og så videre, blir en annen debatt.

På den måten blir det ingen kamp om barnets beste mellom ulike parter med motstridende interesser

Hvis staten virkelig ønsker å bedre rettssikkerheten i saker der staten selv er motpart, tror jeg staten må gis fullt juridisk ansvar også for å ivareta den private parts rettssikkerhet og interesser. På den måten blir det ingen kamp om barnets beste mellom ulike parter med motstridende interesser, men et juridisk samarbeid mellom ulike myndighetsorganer for barnets beste.

Ingen økonomiske interesser

Dette kan for eksempel gjøres ved at fastansatte og fastlønnede statsadvokater og sakkyndige overtar alle oppgaver som i dag ivaretas av private advokater og sakkyndige. Disse stillingene kan for eksempel legges inn under PP-tjenesten.

På denne måten tror jeg at flere konflikter vil kunne løses uten nødvendigheten av rettslig behandling. Dette fordi ingen aktører da vil ha økonomiske interesser av en rettslig konflikt og ikke minst fordi klientene da forstår at staten sitter med den totale makten over deres skjebner uansett.

En slik ordning vil tvinge klientene til å samarbeid med barnevernet på barnevernets premisser, og det er vel nettopp hva myndighetene ønsker også i dagens system, men som ikke fungerer særlig bra.

La meg understreke at mitt forslag om en fastansettelses- og fastlønnsordning for advokater og psykologer bare vil kunne bidra til økt rettssikkerhet dersom staten selv ønsker at familienes rettssikkerhet skal bli bedre enn den er i dag. En slik ordning vil også ha mer preg av at Norge er en autoritær stat enn et demokrati. Men alle barnevernssakene Norge har tapt i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD), gir ikke et positivt internasjonal image for landet vårt, så noe må gjøres for å bedre familienes rettssikkerhet.

...flere konflikter vil kunne løses uten nødvendigheten av rettslig behandling

Rettssikkerhetsutfordringer

Mitt forslag om en offentlig fastansettelses-/fastlønnsordning kan kanskje være et godt utgangspunkt for videre drøfting av rettssikkerhetsutfordringene i barnevernssaker? Jeg tenker en slik ordning kan bidra positivt til bedre rettssikkerhet på følgende måter:

- Gjennomsiktigheten i fagmiljøene vil bli større og ansvarspulveriseringen mindre. Det vil dermed bli lettere både å føre kontroll med de ansatte og kvalitetssikre arbeidet deres.
- Et mer oversiktlig system vil gjøre det enklere å behandle liknende saker likt over hele landet.
- Bistanden klientene får tildelt, blir mer lik for alle klienter, uavhengig av bosted, økonomi osv. Dette betyr at mer pengesterke klienter i prinsippet ikke kan betale seg til bedre juridisk eller psykologfaglig bistand enn fattigfolk, og dermed at barnas beste i større grad kan settes i fokus.
- En slik ordning kan løse diskusjonen om salærstøtser en gang for alle, og hindre at profesjonsutøverne går på akkord med sin egen samvittighet og yrkesetikk for å tjene mer penger eller unngå å miste et oppdrag, e.l.
- En slik ordning vil utvilsomt bidra til å gi staten mer makt over klientenes interesser, men også mer personlig ansvar for den enkelte yrkesutøver om at arbeidsoppgavene blir utført på en lovhjemlet og etisk forsvarlig måte. I dagens system opplever jeg at det er altfor lett for staten å pulverisere sitt ansvar for barnets beste, i de tilfellene det ikke går bra med barna senere i livet. Jeg mener at hvis barnas beste skal bli bedre ivaretatt, må vi få et mer gjennomsiktig system, der de profesjonsutøverne som har deltatt i beslutningsprosessene, blir stilt personlig til ansvar hvis beslutningene i ettertid viser seg å ikke være gode for barna.
- En slik statlig fastansettelses-/fastlønnsordning vil også skape en juridisk spesialkompetanse på feltet, som kan gi kommuneadvokatene den profesjonelle motvekt som kan være nødvendig for å ivareta barnas beste i de saker som likevel til slutt havner i rettssystemet.
- Det store spørsmålet blir om en slik fastansettelses- og fastlønnsordning vil være forenelig med et såkalt demokratisk rettssystem, og om vi som borgere er villige til å vise staten en så stor tillit.

Jeg vil avslutte med å utfordre leserne til å fremme motforestillinger og videreføre denne viktige debatten i ulike fora.